

UZASADNIENIE

W pozwie złożonym w dniu 11 lutego 2014 r. (koperta: k. 5) A. P. domagał się zasądzenia od Skarbu Państwa – Dyrektora Aresztu Śledczego W. M. kwoty 1.000.000 zł. Wyjaśnił, iż sumy tej domaga się tytułem zadośćuczynienia za naruszenie jego dóbr osobistych w związku z nieprzestrzeganiem przepisów Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, jak również przepisów prawa międzynarodowego w jednostce penitencjarnej – Areszt Śledczy W. M., w której przebywał w latach

(...) Powód zarzucił, że w wymienionych okresach naruszono jego godność, prawo do intymności i prywatności poprzez przetrzymywanie w celach niespełniających wymogów zapewniających właściwą powierzchnię mieszkalną (przeludnione cele), jak również brak dostępu świeżego powietrza oraz ogrzewania. Nadto, zarzucił, iż ściany w celach były zagrzybione. Na rozprawie powód wskazał, że podczas pobytów w Areszcie Śledczym W. M. zawsze przebywał w celi o powierzchni poniżej 3 m⁽²⁾ na osobę. Ponadto podczas ostatniego pobytu był osadzony na oddziale dla szczególnie niebezpiecznych, który to status został mu niesłusznie nadany. W pawilonie „N”, w którym wówczas przebywał nie było okien. Od 2012 r. została wbudowana w ścianę mleczna szyba. W celi nie było dostępu świeżego powietrza. Cella była trzyosobowa. Były dwa łóżka (jedno piętrowe, drugie pojedyncze). Od dnia 30 października 2012 r. powodowi uchylono status osoby niebezpiecznej i umieszczono go w celi o powierzchni jeszcze mniejszej niż ta, w której przebywał dotychczas. W celi dla osób niebezpiecznych okno było nieuchylne do lata 2012 r. Ponadto w celi był wmurowany w ścianę stół, 3 przesuwne taborety, umywalka. Dostęp do ciepłej wody był w określonym czasie. Były również środki higieniczne. Kącik sanitarny był oddzielony całkowicie od reszty pomieszczenia. Cella wyposażona była w szafki i regał na telewizor. W celi było oświetlenie. Powód zeznał, że w określonych godzinach nie było prądu. Dodatkowo wskazał, że były spacery. Była również świetlica. Biblioteki nie było, ale był dostęp do starych książek. Powód zaznaczył, że w związku z problemami zdrowotnymi miał indywidualną dietę. W dniach kiedy był doprowadzany do Sądu dostawał tylko pasztet i bochenek chleba, pomimo że dieta wykluczała takie produkty. Powód zeznał również, że wielokrotnie korzystał z opieki medycznej, ale w jego ocenie była to opieka iluzoryczna. Powód otrzymywał leki, gdyż miał problemy żołądkowe spowodowane pokarmami jakie otrzymywał, jednak jego zdaniem była to również pomoc iluzoryczna. W celi „N” nie było ogrzewania, zaś latem był grzyb. Z kolei w pawilonie C-V cele były trzyosobowe. W celach było uchylne okno. Nie było świetlicy. Lekarz przyjmował dwa razy w tygodniu. Powód podał, że na skutek pobytu w jednostce penitencjarnej pogorszył mu się wzrok, a także przerwał leczenie ortodoncyjne. Ponadto wskazał, że cele były monitorowane. Powód podkreślił, że w związku ze stawianymi mu zarzutami otrzymał status szczególnie niebezpiecznego. Każde opuszczenie celi wiązało się ze szczegółową rewizją (rozbieranie się do naga) co naruszało w ocenie powoda jego prawo do prywatności. W związku z przerwani w dostępie energii elektrycznej w celach było zimno. Powód zeznał, że często otrzymywał zimne jedzenie. Nie miał dostępu do aktów prawnych. Nie było możliwości prania i suszenia odzieży. Niszczone było jedzenie z paczek żywnościowych. Materace i rzeczy osobiste zniszczone były przez wilgoć. Widzenia odbywały się przez okienko. Ponadto była cenzurowana korespondencja. (dowód:

(...))

Skarb Państwa reprezentowany przez Dyrektora Aresztu Śledczego W. M., zastępowany przez Prokuratorię Generalną Skarbu Państwa, wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego. Pozwany kwestionował powództwo co do zasady oraz co do wysokości. Pozwany na podstawie art. 442⁽¹⁾ § 1 k.c. podniósł zarzut przedawnienia za okres dawniejszy niż trzy lata wstecz od daty wniesienia pozwu. Pozwany podniósł, że pozew w niniejszej sprawie został opatrzony datą 11 lutego 2014 r., o hipotetycznej krzywdzie i osobie zobowiązanej do jej naprawienia powód wiedział przed upływem trzech lat od wniesienia pozwu. Skoro więc, zdaniem pozwanego, wystąpił on z pozwem w dniu (...), jego roszczenia uległy częściowemu przedawnieniu. W ocenie pozwanego powód nie wykazał przesłanek odpowiedzialności Skarbu Państwa. Pozwany zapewnił, że pobyt powoda w Areszcie Śledczym W. M. odbył się w zgodzie z przepisami prawa, w szczególności w zakresie warunków bytowych. W okresie nieprzedawnionym powód miał zapewnioną

wymaganą prawem powierzchnię 3 m⁽²⁾. Pozwany podniósł też zarzut naruszenia prawa podmiotowego przez powoda. Ponadto pozwany podniósł, że powód ogranicza się do gołosłownych twierdzeń i nie wykazuje żadnych z przesłanek warunkujących przyznanie mu dochodzonego roszczenia ani nie udowadnia żadnego ze swoich zarzutów. Zdaniem pozwanego powód w żaden sposób nie uzasadnił wysokości kwoty, której zapłaty się domaga. (dowód: (...))

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Powód A. P. w Areszcie Śledczym W. M. osadzony był w następujących okresach: (...)

Podczas pierwszego pobytu osadzony przebywał w następujących celach:

- (...) pawilon B-I, cela nr 7, powierzchnia 8,17 m², 4 łóżka, w celi przebywało dwóch osadzonych;
- (...) pawilon A-I, cela nr 13, powierzchnia 11,11 m², 6 łóżek, w celi przebywało 6 osadzonych;
- (...) pawilon A-I, cela nr 11, powierzchnia 9,51 m², 6 łóżek, w celi przebywało 6 osadzonych;
- (...) pawilon C-II, cela nr 3, powierzchnia 9,55 m², 3 łóżka, w dniach 17-18 października 2007 r. w celi przebywało 2 osadzonych, w dniach 18-24 października 2007 r. w celi przebywało 3 osadzonych.

Podczas drugiego pobytu osadzony przebywał w następujących celach:

- (...) pawilon B-I, cela nr 25, dwuosobowa;
- (...) pawilon N-I, cela nr 42, dwuosobowa;
- (...) pawilon N-I, cela nr 25, dwuosobowa;
- (...) pawilon N-I, cela nr 23, trzyosobowa;
- (...) pawilon N-I, cela nr 22, trzyosobowa;
- (...) pawilon N-I, nr cela 28, trzyosobowa;
- (...) pawilon N-I, cela nr 22, trzyosobowa;
- (...) pawilon N-I, cela nr 24, trzyosobowa;
- (...) pawilon N-I, cela nr 37, trzyosobowa;
- (...) pawilon N-I, cela nr 38, trzyosobowa;
- (...) pawilon N-I, cela nr 37, trzyosobowa;
- (...) pawilon C-V, cela nr 14, trzyosobowa;
- (...) pawilon C-V, cela nr 16, trzyosobowa. (dowód: (...))

Podczas pobytów w jednostce penitencjarnej udzielano A. P. pomocy medycznej. Miał dostęp do lekarzy specjalistów. Otrzymał leki zalecone mu przez lekarzy z jednostki penitencjarnej. (dowód: (...))

Cele, w których przebywał powód miała zgodny z przepisami metraż i wyposażenie.

A. P. ma 48 lat. Z zawodu jest technikiem mechanikiem. (dowód: zeznania powoda – k. 48)

Sąd ustalił stan faktyczny na podstawie przywołanych wyżej dowodów. Wiarygodność dokumentów nie budziła wątpliwości.

Sąd w całości nie uwzględnił dowodu ze złożonych w charakterze strony zeznań powoda A. P., z uwagi na ich niewiarygodność, niezgodność z pozostałym zgromadzonym w sprawie materiałem dowodowym. Nie zasługują na wiarę twierdzenia powoda zawarte w pozwie, w których wskazywał na przeludnienie, albowiem ze złożonej w sprawie dokumentacji wynika, że w okresie (...) zaludnienie jednostki penitencjarnej Areszt Śledczy W. M. wynosiło od 80,04 % do 87 %. Mając powyższe na uwadze nie budzi najmniejszych wątpliwości, iż administracja zapewniła osadzonemu zakwaterowanie zgodnie z obowiązującą normą wyrażoną w art. 110 § 2 k.k.w. Także wskazywane przez powoda okoliczności dotyczące niewłaściwego ogrzewania cel, braku dostępu świeżego powietrza, jak również zagrzybionych ścian, pozostają w sprzeczności z załączonymi materiałami. Ze zgromadzonej dokumentacji jasno wynika, że powłoki malarskie ścian, podłóg i sufitów były w stanie dobrym i podlegały bieżącej konserwacji. Dodatkowo, w celach mieszkalnych, w których przebywał osadzony była możliwość otwierania okien i przewietrzenia pomieszczenia. Tym samym zapewniono odpowiednią wymianę powietrza. Odnosząc się do zarzutu braku ciepłej wody zauważyć należy, że przepisy prawa powszechnie obowiązującego nie przewidują konieczności zapewnienia więźniom dostępu ciepłej wody do cel mieszkalnych. Dostęp do bieżącej, zimnej wody powód miał zapewniony na bieżąco. Twierdzenia dotyczące nieodpowiedniej opieki medycznej także nie znajdują potwierdzenia w zgromadzonym w sprawie materiale dowodowym, z którego jednoznacznie wynika, iż osadzony miał dostęp do lekarzy specjalistów, z którego to dostępu wielokrotnie korzystał. W nagłych przypadkach skorzystanie z pomocy medycznej odbywało się poza kolejnością, możliwe również było wezwanie do osadzonego zespołu ratownictwa medycznego albo przewiezienie osadzonego bezpośrednio do pobliskiego szpitala. Również ilość personelu medycznego była wystarczająca w stosunku do liczby osadzonych. Dolegliwości powoda, o różnym charakterze, były odnotowywane w książce zdrowia. Formulowano wobec niego zalecenia. Powód otrzymywał leki na zgłaszane dolegliwości. Był konsultowany przez lekarzy, w tym specjalistów różnego rodzaju, także przez psychiatrę. Stan zdrowia powoda był na bieżąco kontrolowany. Służba zdrowia reagowała na zgłaszane przez niego dolegliwości. Rodzaje poszczególnych czynności, daty ich podejmowania, działanie bez zwłoki, sposób rozpoznawania dolegliwości powoda, stosowane leczenie ambulatoryjne i farmakologiczne, dostępność i częstotliwość konsultacji to przykładowe okoliczności świadczące o tym, że opieka medyczna sprawowana była nad powodem w sposób prawidłowy. Decyzje były podejmowane w stosownych terminach, nie było w tym zakresie żadnych opóźnień, nie utrudniano w żaden sposób powodowi korzystania z konsultacji. W świetle ustalonego stanu faktycznego nie można uznać, aby uzasadnione były zarzuty powoda co do niezapewnienia mu właściwej opieki medycznej. Sąd nie dał wiary zeznaniom powoda na okoliczność stanu jego zdrowia, a mianowicie wymogu stosowania specjalnej diety, albowiem nie wynika to ze złożonej do akt dokumentacji.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Powód wywodził swoje roszczenie z tytułu naruszenia jego dóbr osobistych, na co wskazywała zarówno treść jego pisma, jak i treść zeznań. Powód domagał się 1.000.000 zł tytułem zadośćuczynienia za naruszenie jego dóbr osobistych – godności, prywatności.

Z uwagi na podniesiony przez stronę pozwaną zarzut przedawnienia roszczenia, że za okres przebywania powoda w jednostce penitencjarnej (...) (3 lata wstecz od dnia wniesienia pozwu do tut. Sądu, czyli stosownie do art. 165 § 3 k.p.c. od złożenia pozwu przez powoda, jako osobę pozbawioną wolności, w administracji aresztu śledczego, to jest (...), jak wynika z adnotacji na kopercie k. 5) roszczenie o naprawienie szkody wyrządzonej czynem niedozwolonym (w tym roszczenie o zadośćuczynienie za naruszenie dóbr osobistych powoda) uległo przedawnieniu na podstawie art. 442⁽¹⁾ § 1 k.c. Przedawnione było więc roszczenie o zadośćuczynienie w zakresie dotyczącym pobytów powoda przed dniem (...) Z kolei nieprzedawnione było roszczenie powoda dotyczącego jego pobytu w okresie (...)

Zgodnie z art. 23 k.c. dobra osobiste człowieka, jak w szczególności zdrowie, wolność, cześć, swoboda sumienia, nazwisko lub pseudonim, wizerunek, tajemnica korespondencji, nietykalność mieszkania, twórczość naukowa,

artystyczna, wynalazcza i racjonalizatorska, pozostają pod ochroną prawa cywilnego niezależnie od ochrony przewidzianej w innych przepisach. Ochronie przewidzianej w art. 23 k.c. i art. 24 k.c. podlegają też takie dobra jak godność i prawo do intymności (prawo do prywatności, do respektowania i poszanowania życia osobistego). Ochrona tych dóbr została przewidziana w przepisach o wolnościach, prawach i obowiązkach człowieka zawartych w Konstytucji RP. Stosownie do treści art. 30 Konstytucji, przyrodzona i niezbywalna godność człowieka jest nienaruszalna, a jej poszanowanie i ochrona jest obowiązkiem władz publicznych. Zgodnie zaś z art. 47 Konstytucji, każdy ma prawo do ochrony prawnej życia prywatnego, rodzinnego, czci i dobrego imienia oraz do decydowania o swoim życiu osobistym. Obowiązek poszanowania i ochrony godności ludzkiej powinien być realizowany przez władze publiczne również tam, gdzie Państwo działa w ramach imperium, realizując swoje zadania represyjne, których wykonanie nie może prowadzić do większego ograniczenia praw człowieka i jego godności niż to wynika z zadań ochronnych i celu zastosowanego środka.

Na zasadach określonych w art. 24 k.c. i art. 448 k.c. można żądać zadośćuczynienia od osoby, która dopuściła się naruszenia dóbr osobistych. Z treści art. 24 § 1 k.c. wynika, że przesłankami ochrony dóbr osobistych są: istnienie dobra osobistego, zagrożenie lub naruszenie tego dobra oraz bezprawność zagrożenia lub naruszenia, przy czym pierwsze dwie przesłanki musi wykazać dochodzący ochrony, zaś pozwany może bronić się, że nie działał bezprawnie. Ciężar udowodnienia braku bezprawności, czyli ciężar wykazania, że zachodziła choćby jedna z okoliczności wyłączających bezprawność działania spoczywał na gruncie niniejszej sprawy na pozwanym. Do okoliczności wyłączających bezprawność naruszenia dóbr osobistych zalicza się: 1) działanie w ramach porządku prawnego, tj. działanie dozwolone przez obowiązujące przepisy prawa; 2) wykonywanie prawa podmiotowego; 3) zgodę pokrzywdzonego; 4) działanie w celu ochrony społecznie uzasadnionego interesu.

Powód zarzucił przeludnienie w celach, niezapewnienie mu odpowiedniego metrażu. Z jego twierdzeń wynika, że zawsze normy powierzchniowe były przekroczone. Z analizy twierdzeń pozwanego co do rozmieszczenia powoda w poszczególnych celach w okresie nieprzedawnionym (...) oraz z załączonych do odpowiedzi na pozew dokumentów (...), które nie zostały zakwestionowane przez powoda, wynika że (...)w Areszcie Śledczym W. M. powód był osadzony w celach, w których powierzchnia mieszkalna przypadająca na jedną osobę wynosiła co najmniej 3 m²). Zarzut przeludnienia zgłoszony przez powoda był więc niezasadny.

W art. 110 § 2 k.k.w. ustawodawca zawarł wymogi dotyczące warunków bytowych w celach mieszkalnych i wskazał, że powierzchnia przypadająca na osadzonego nie może wynosić mniej niż 3 m². Przepis ten określa minimalny standard powierzchniowy dla osadzonego. Taki standard w przypadku powoda był zachowany, mając na uwadze okres jego osadzenia od dnia (...)

Odnosząc się do pozostałych zarzutów dotyczących warunków, w jakich powód był osadzony od dnia (...), podnieść trzeba, że powód nie udowodnił, żeby warunki te nie odpowiadały wymogom art. 110 § 2 k.k.w. w zakresie, w jakim przepis ten zobowiązuje do wyposażenia cel w odpowiedni sprzęt kwaterunkowy zapewniający osadzonemu warunki higieny, dostateczny dopływ powietrza i stosowną do pory roku temperaturę, według norm określonych dla pomieszczeń mieszkalnych, a także oświetlenie odpowiednie do czytania i wykonywania pracy. Zarzutów przedstawionych w pozwie powód albo w ogóle nie wykazał, albo były one tego rodzaju, że nie świadczyły o naruszeniu powszechnie obowiązujących przepisów stanowiących o warunkach osadzenia. Pozwany zakwestionował zresztą zarzuty powoda. W toku procesu nie zostało wykazane naruszenie dóbr osobistych powoda poprzez niezapewnienie mu odpowiednich warunków osadzenia.

Mając na uwadze całokształt ustalonego stanu faktycznego, uznać należało, że warunki osadzenia powoda w okresie nieprzedawnionym (...) były zgodne z obowiązującymi w tym zakresie przepisami Kodeksu karnego wykonawczego i przepisami wykonawczymi do tego kodeksu. Postępowaniu Skarbu Państwa w tym zakresie nie można zarzucić, że było ono bezprawne, jak również, że naruszało jakiegokolwiek dobro osobiste powoda. Postępowanie pozwanego było typowym, standardowym zachowaniem wobec osoby tymczasowo aresztowanej czy odbywającej karę pozbawienia wolności. Z ustalonego stanu faktycznego nie wynika, aby w czasie osadzenia powoda naruszane były jego uprawnienia jako osoby tymczasowo aresztowanej czy skazanej, aby przebywał on w gorszych warunkach niż inni osadzeni. Z

materiału dowodowego zgromadzonego w niniejszej sprawie nie wynika, aby warunki, w jakich powód był osadzony w latach (...), wywołały u niego poważne cierpienia lub spowodowały pogorszenie się jego stanu zdrowia. Warunki osadzenia powoda w okresie objętym żądaniem były takie, jakie w danej sytuacji mogła optymalnie zapewnić administracja danej jednostki. Warunki osadzenia zależały również od zakwalifikowania osadzonego do odpowiedniej grupy. Powód zarówno w pozwie, jak i na rozprawie podnosił, iż niesłusznie został osadzony w pawilonie mieszkalnym „N”. W tym miejscu warto wskazać, iż pobyt w pawilonie mieszkalnym „N” związany był z faktem zakwalifikowania powoda do kategorii osadzonych wymagających osadzenia w wyznaczonym oddziale lub celi aresztu śledczego lub zakładu karnego typu zamkniętego w warunkach zapewniających wzmożoną ochronę społeczeństwa i bezpieczeństwa aresztu lub zakładu. W materiale dowodowym zgromadzonym w sprawie nie znalazły potwierdzenia twierdzenia powoda, jakoby w celach w pawilonie „N” w okresie kiedy był tam osadzony nie było możliwości uchylania okien. Podkreślenia wymaga jednak, iż z uwagi na szczególną kategorię osadzonych tam przebywających, okna w celach w pawilonie „N” wyposażone były w mechanizmy umożliwiające ich uchylanie na prośbę osadzonych z dyżurki przez oddziałowego pełniącego służbę w oddziale.

Powód miał możliwość uczestniczenia w spacerach. Nie wykazał, aby miejsca spacerów nie odpowiadały obowiązującym przepisom. Nie podał, aby doznał jakiegoś uszczerbku podczas spacerów. W czasie osadzenia aż do (...) nie zgłaszałem skarg na warunki do spacerowania. Warto podkreślić, iż powód w trakcie pobytu w Areszcie Śledczym W. M. nie zgłaszał żadnych uwag ani próśb.

Powód nie wykazał, aby w sposób bezprawny naruszano tajemnicę korespondencji. Powód odbywał karę pozbawienia wolności w zakładzie karnym typu zamkniętego. Kontrola korespondencji prywatnej odbywała się zgodnie z art. 90 pkt. 8 k.k.w.

Jak stwierdził Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 20 grudnia 2010 r., IV CSK 449/10, o naruszeniu dobra osobistego w postaci uchybienia godności osadzonego w zakładzie karnym nie można mówić w przypadku pewnych uciążliwości lub niedogodności związanych z samym pobytym w takim zakładzie, polegającym na przykład na niższym od oczekiwanego standardzie celi czy urządzeń sanitarnych, bowiem dla wielu ludzi nieodbywających kary pozbawienia wolności warunki mieszkaniowe bywają często równie trudne. W wyroku z dnia 10 maja 2012 r., IV CSK 473/11 Sąd Najwyższy wskazał, że nie narusza godności skazanego przebywanie przez okres 3 miesięcy w celi zagrzybionej, wymagającej remontu i nieodpowiadającej standardom estetycznym i użytkowym, wynikające z ogólnej trudnej sytuacji materialnej zakładu karnego, obejmującej wiele osób odbywających karę pozbawienia wolności.

Postępowaniu pozwanego w niniejszej sprawie nie można zarzucić naruszenia art. 3 Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności z dnia 4 listopada 1950 r., obowiązującej w Polsce od 1993 r. Powód, jako osoba pozbawiona wolności, był bowiem traktowany w sposób humanitarny i z poszanowaniem przyrodzonej godności człowieka. Zapewniano mu warunki odbywania kary pozbawienia wolności zgodnie z obowiązującym w Polsce porządkiem prawnym.

Z uwagi na fakt, że powód nie udowodnił zasadności zgłoszonego w pozwie roszczenia o zadośćuczynienie, a w toku procesu nie wykazano w szczególności bezprawności postępowania pozwanego na podstawie art. 24 § 1 k.c. oraz art. 448 k.c. Sąd oddalił powództwo w całości.

Na podstawie art. 102 k.p.c. Sąd nie obciążył powoda kosztami postępowania w sprawie, zaś nieuiszczone koszty sądowe przejął na rachunek Skarbu Państwa, biorąc pod uwagę przede wszystkim względy natury podmiotowej związane z jego sytuacją finansową i życiową. (k. 14-17)